

УДК 37.091:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2025.3.3>

Ірина ГРЕЧИШКІНА

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», grechishkina0807@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3669-0731

Людмила ВАРЯНИЦЯ

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри розвитку дитини раннього і дошкільного віку,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», luda.varaniza@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4355-1529

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ 6–7 РОКІВ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ІКТ

У статті розкрито роль педагогічного супроводу у процесі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній простір закладу дошкільної освіти. В умовах цифровізації суспільства питання ефективного використання ІКТ у роботі з дітьми дошкільного віку набуває особливої актуальності, адже саме в цей період формуються основи інтелектуального, емоційного та соціального розвитку особистості. Метою роботи є дослідження сутності, завдань і механізмів реалізації педагогічного супроводу як обов'язкової умови повноцінного використання цифрових засобів у розвитку пізнавальної активності дітей 6–7 років. Методологічною основою стали наукові підходи до розвитку дитини в умовах інтерактивного освітнього середовища, аналіз психолого-педагогічної літератури, а також спостереження за практикою застосування ІКТ у дошкільному закладі.

У статті уточнено поняття «педагогічний супровід», охарактеризовано його функції у контексті взаємодії дитини з цифровим середовищем. Наукова новизна дослідження полягає у визначенні ролі вихователя як медіатора між дитиною та ІКТ, здатного не лише забезпечити технічне ознайомлення, а й сформувати інтелектуальні, комунікативні та творчі навички через емоційно забарвлену взаємодію. Показано, що лише за умов цілеспрямованого педагогічного супроводу цифрові інструменти сприяють активізації пізнавальної діяльності, формуванню інформаційної культури, розвитку логічного мислення та самостійності дошкільника. Запропоновано модель взаємодії «дитина – педагог – батьки» як необхідну умову ефективного впровадження ІКТ у дошкільному віці.

У висновках зазначено, що ефективність цифрового навчання дітей дошкільного віку безпосередньо залежить від професійної підготовки вихователя, змістовного добору цифрового контенту та створення емоційно-безпечного розвивального середовища. Обґрунтовано, що педагогічний супровід є ключовим чинником формування інформаційної культури, розвитку пізнавальної активності та інтелектуального потенціалу дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: супровід, педагогічний супровід, дошкільник, ІКТ, дитина, вихователь.

Iryna HRECHYSHKINA, Liudmyla VARIANYTSIA. PEDAGOGICAL SUPPORT FOR CHILDREN AGED 6–7 IN THE PROCESS OF FAMILIARIZATION WITH ICT (INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES)

The article reveals the role of pedagogical support in the process of integrating information and communication technologies into the educational environment of preschool institutions. In the context of the digitalization of society, the issue of effective use of ICT in working with preschool children is becoming increasingly relevant, as it is during this period that the foundations of intellectual, emotional, and social development of the individual are formed. The purpose of the study is to explore the essence, tasks, and implementation mechanisms of pedagogical support as an essential condition for the meaningful use of digital tools in developing the cognitive activity of children aged 6–7. The methodological basis includes scientific approaches to child development in an interactive educational environment, analysis of psychological and pedagogical literature, and observation of communication technologies practices in preschools.

The article clarifies the concept of «pedagogical support» and describes its functions in the context of a child's interaction with the digital environment. The scientific novelty of the study lies in defining the educator's role as a mediator between the child and communication technologies, capable not only of providing technical guidance but also of developing intellectual, communicative, and creative skills through emotionally rich interaction. It is shown that only under conditions of purposeful pedagogical support do digital tools enhance cognitive activity, foster information culture, and promote the development of logical thinking and independence in preschoolers. A model of interaction – “child – educator – parents” – is proposed as a necessary condition for effective communication technologies implementation in early childhood education.

The conclusions emphasize that the effectiveness of digital learning for preschoolers directly depends on the educator's professional competence, the meaningful selection of digital content, and the creation of an emotionally safe developmental environment. It is substantiated that pedagogical support is a key factor in shaping information culture, stimulating cognitive activity, and developing the intellectual potential of older preschool children.

Key words: support, pedagogical support, preschooler, communication technologies, child, educator.

Постановка проблеми. У сучасному світі, що стрімко цифровізується, інформаційно-комунікаційні технології дедалі активніше

проникають у всі сфери життя, до системи дошкільної освіти висуваються нові вимоги. В епоху інформаційних технологій головним

пріоритетом стає не обсяг засвоєних знань, а здатність дитини самостійно здобувати інформацію, аналізувати її, робити висновки. Це обумовлює потребу у цілеспрямованому формуванні інтелектуальних навичок у дітей дошкільного віку. Проте ефективність взаємодії дитини з цифровими ресурсами значною мірою залежить від педагогічного супроводу, що виступає гарантом цілеспрямованості та осмисленості такої взаємодії. Сучасний педагог має не лише озброїти дитину елементарними навичками взаємодії з цифровими пристроями, а й забезпечити безпечне, доцільне та розвивальне середовище для цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя дослідження ґрунтується на положеннях культурно-історичної теорії розвитку Л. Виготського, де підкреслюється провідна роль соціального середовища та дорослого у формуванні пізнавальної активності дитини. Ідеї когнітивного розвитку, активного мислення та формування творчих здібностей висвітлено у працях Т. Анохіна, Е. Зеєра, О. Єрьоменко, О. Казакової, Л. Кондратенко, М. Мітіної, І. Семененко та ін. Проблему організації педагогічного супроводу, як умови забезпечення розвитку дитини в освітньому процесі, розкрито у роботах О. Газмана, Л. Капустіна, В. Маралова, І. Якиманської. Учені наголошують, що знання є не лише результатом пізнавальної діяльності, а й чинником активізації інтелектуального потенціалу, розвитку мислення, когнітивної та творчої сфер особистості. В контексті сучасної дошкільної освіти окремі автори звертають увагу на необхідність оновлення методів педагогічного впливу, зокрема – через поступове впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що підсилюють самостійність, ініціативність і пізнавальну активність дитини.

Водночас ефективність використання віртуальних технологій безпосередньо залежить від наявності правильно організованого педагогічного супроводу. Саме педагог виступає медіатором між дитиною і цифровим контентом: добирає відповідні ресурси, враховує індивідуальні потреби, мотивує до активної пізнавальної діяльності, підтримує інтерес і контролює рівень складності завдань. Педагогічний супровід у віртуальному середовищі передбачає: добір змістовно наповнених та зрозумілих цифрових ресурсів (ігри, моделі, інтерактивні платформи); пояснення алгоритмів дій, допомогу у формулюванні висновків; створення умов для рефлексії, закріплення нового досвіду

через бесіди, малювання, сюжетно-рольову гру; підтримку емоційної безпеки допомога у подоланні труднощів, зменшення тривожності, уникнення перевантаження; співпрацю з батьками з метою узгодженості впливів та продовження дослідження вдома. Залучення вихователя як фасилітатора дозволяє уникнути механічного споживання інформації, натомість формує у дитини навички аналізу, рефлексії, самостійного мислення й співпраці [5, с. 32–34].

Мета цієї статті – дослідити роль педагогічного супроводу в інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у дошкільну освіту.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі дослідження важливим є уточнення сутності основних термінів, зокрема понять «супровід» та «педагогічний супровід», що формують концептуальну основу теми.

З метою розкриття сутності супроводу використовують поняття «супроводження», «підтримка», «взаємодія», «створення умов», «допомога», «спрямованість на діяльність» тощо. Поняття «супровід» у широкому розумінні трактується як система дій, спрямованих на підтримку, розвиток та адаптацію особистості в процесі її взаємодії з оточенням. За І. Бехом, супровід – це діяльність, що має гуманістичну спрямованість і орієнтується на розкриття внутрішнього потенціалу дитини, забезпечення умов для її особистісного самовизначення та самореалізації [1].

Сутність поняття «педагогічний супровід» визначають автори по-різному. Т. Поніманська визначає педагогічний супровід як складову освітнього процесу, що передбачає гнучку систему підтримки дитини в індивідуальному русі її розвитку, становлення особистісної автономії та активної пізнавальної діяльності [12].

О. Сухомлинська наголошує, що педагогічний супровід має ґрунтуватися на принципах поваги до особистості дитини, врахування її вікових і психологічних особливостей, що є особливо актуальним у дошкільному віці, коли відбувається формування основ світогляду та мотиваційної сфери [14].

Не менш важливим є визначення О. Козирєвої згідно з яким «педагогічний супровід – це система професійної діяльності педагога-психолога, спрямована на створення умов для позитивного розвитку стосунків дітей і дорослих в освітній ситуації». Дослідниця акцентує увагу на соціально-комунікативному аспекті супроводу, що є особливо значущим у дошкільному віці, коли форму-

ються базові моделі взаємин з дорослими та однолітками [6].

Так І. Семененко розглядає педагогічний супровід як цілісну, системно організовану діяльність педагога, що спрямована на підтримку студента в процесі його навчання. У цьому контексті створюються відповідні соціально-психологічні та педагогічні умови, які забезпечують ефективний розвиток особистості у вищому освітньому середовищі й сприяють прийняттю оптимальних рішень у ситуаціях життєвого вибору [13, с. 111–117]. На думку дослідника, ключовим принципом технології педагогічного супроводу є взаємодія між тим, хто надає підтримку, і тим, хто її отримує.

Узагальнюючи наведені підходи, педагогічний супровід можна охарактеризувати як цілеспрямовану й безперервну взаємодію між педагогом та дитиною, що повинна ґрунтуватися на принципах суб'єкт-суб'єктних відносин, бути спроектована з урахуванням системної діагностики інтересів, здібностей і прагнень майбутнього фахівця дошкільної освіти. Реалізується вона через створення умов, що сприяють виявленню та розвитку особистісного потенціалу дитини в умовах закладу дошкільної освіти та у подальшому на всіх етапах безперервної освіти. У дошкільному віці це набуває особливої актуальності, оскільки саме тоді закладаються основи емоційного, інтелектуального та соціального становлення особистості. Таким чином, педагогічний супровід виступає ключовим засобом забезпечення індивідуального розвитку дитини в умовах сучасного освітнього середовища, включаючи й інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій.

Педагогічний супровід дітей 6–7 років у процесі ознайомлення з ІКТ є стратегічно важливим напрямом модернізації дошкільної освіти. Він передбачає не лише навчання користуванню технікою, а й глибоке розуміння впливу цифрових засобів на розвиток дитини. За умов грамотного супроводу ІКТ можуть стати ефективним інструментом формування пізнавальної активності, розвитку комунікативної компетентності, творчого потенціалу та інформаційної культури дітей.

У віці 6–7 років у дітей активно розвиваються когнітивні процеси: сприймання, пам'ять, мислення, уява, мовлення. Водночас формується навчальна мотивація, здатність до саморегуляції, зростає інтерес до нового, зокрема – до технічних і цифрових об'єктів. Саме в цей період доцільно розпочинати ознайомлення з ІКТ як з елементами

освітньої діяльності, а не лише як засобами розваги.

ІКТ все ширше інтегруються в освітній процес дошкільних закладів – зокрема, через інтерактивні панелі, мультимедійні презентації, цифрові казки та навчальні програми. Для дітей 6–7 років це – не лише засіб гри, а й потужний інструмент пізнання. Водночас саме педагог має визначати освітню цінність ІКТ, добирати матеріал, організовувати взаємодію та супроводжувати кожен етап ознайомлення дитини з новими цифровими елементами.

Успішність цього процесу залежить від готовності вихователя до роботи з технологіями, його здатності трансформувати технічні засоби в інструменти розвитку. Без належної участі дорослого ІКТ може не реалізувати свій потенціал як засіб навчання, що може звести освітній потенціал ІКТ до формального засвоєння матеріалу без глибокого осмислення.

Важливою складовою педагогічного супроводу в процесі роботи з ІКТ є налагодження трикутника взаємодії: дитина – педагог – батьки. Батьки мають бути ознайомлені з принципами цифрової безпеки, розуміти значення ІКТ у розвитку, а також підтримувати освітні ініціативи дошкільного закладу. Залучення сім'ї до спільних проєктів (наприклад, створення сімейної електронної книжки чи презентації) сприяє посиленню ефективності навчального процесу й формуванню єдиного виховного середовища.

Незважаючи на численні переваги, використання ІКТ у дошкільному віці пов'язане з низкою ризиків: перевантаження зорової системи, зниження фізичної активності, емоційна залежність від екрана. Тому педагогічний супровід має включати елементи моніторингу психофізіологічного стану дитини, контролю за дозуванням часу взаємодії з цифровими пристроями, впровадження активних форм діяльності поза екранами.

У процесі активної пізнавальної діяльності у дітей формується комплекс інтелектуальних дій, серед яких: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо. Саме ці операції лежать в основі інтелектуальної активності старших дошкільників, сприяють розвитку здатності до самостійного мислення, творчості та адаптації до складного інформаційного середовища.

Одним із ефективних шляхів активізації інтелектуального розвитку є використання віртуального середовища. Сучасні діти все частіше стикаються з комп'ютерними моде-

лями реальних процесів і явищ. Взаємодія з цифровим середовищем – за умови педагогічного супроводу – стимулює розвиток пізнавальних дій, сприяє виникненню мотивації до дослідження, моделювання, аналізу.

Завдяки інтерактивним цифровим платформам, освітнім іграм та мультимедійним програмам, дитина має змогу експериментувати в безпечному середовищі, перевіряти гіпотези, досліджувати причинно-наслідкові зв'язки. Усе це створює умови для формування логічного мислення, пізнавальної самостійності та вміння працювати з інформацією. Наприклад, під час тематичного тижня «Космос» було використано інтерактивну гру «Подорож до планет» (National Geographic Kids), яка дала змогу дітям у віртуальному просторі ознайомитися з будовою Сонячної системи. Після проходження гри діти створювали тематичні малюнки, ділилися враженнями, обговорювали побачене та виконували логічні завдання, пов'язані з новими знаннями. Така діяльність сприяла розвитку уяви, комунікативних навичок, логічного мислення та закріпленню інформації через емоційне залучення.

Крім того, віртуальні середовища дозволяють індивідуалізувати освітній процес, адаптуючи його до темпу та особливостей розвитку кожної дитини. Це відкриває нові можливості для реалізації компетентнісного підходу в дошкільній освіті та забезпечує поступовий перехід від наочно-дійового до образного й логічного мислення.

Зокрема, у працях С. Лапаєнко та О. Довганюк акцентується увага на важливості формування інформаційної культури дошкільника як необхідної складової сучасної дошкільної освіти. Дослідниці обґрунтовують доцільність впровадження інформаційно-комуніка-

ційних технологій (ІКТ) у практику роботи закладів дошкільної освіти, підкреслюючи, що ефективне використання цифрових ресурсів можливе лише за умови методично-обґрунтованого педагогічного супроводу. Такий підхід сприяє розвитку у дітей базових інтелектуальних навичок, пізнавальної активності, а також формуванню вміння орієнтуватися у віртуальному середовищі в освітньо-безпечному форматі [9].

Натомість, Н. Гавриш, О. Рейпольська зазначають, що ефективне використання сучасних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку можливе лише за умови створення педагогом емоційно-безпечного, образного, мотиваційно насиченого середовища, яке забезпечує реалізацію пізнавального інтересу дитини та сприяє розвитку її самостійної творчої діяльності. Дослідниці підкреслюють роль вихователя як організатора дитячої активності, який не лише демонструє інструмент чи платформу, але й супроводжує процес пізнання, допомагаючи дитині осмислити, зіставити, зробити висновки та узагальнення [2].

Таким чином, поєднання віртуального середовища з педагогічним супроводом створює умови для всебічного інтелектуального розвитку дошкільника, сприяє становленню його пізнавальної самостійності, інформаційної культури та здатності мислити критично. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на створення моделей цифрової компетентності дітей дошкільного віку, розробку програм підвищення кваліфікації вихователів з упровадження ІКТ, формування цифрової культури батьків. Також актуальним є вивчення впливу ІКТ на розвиток конкретних пізнавальних функцій: пам'яті, уваги, логічного мислення, уяви.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання: науково-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Гавриш Н. В., Рейпольська О. В. Проектування освітнього середовища ЗДО на засадах індивідуалізації та диференціації. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2019. Вип. 23, кн. 1. С. 53–64.
3. Гречишкіна І. А. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вихователя як основа вдосконалення педагогічної майстерності. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2025. № 1. С. 181–189.
4. Запорожченко О. В. Розвиток пізнавальної сфери дошкільників: методика та практика. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019.
5. Карнаух Л. Сучасні інноваційні технології у дошкільній освіті: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (14–15 травня 2020 року) / за заг. ред. В. М. Кушнір. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. С. 32–34.
6. Козирев М. П. Соціальна педагогіка: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 352 с.
7. Кононко О. Л. Дитина в дошкільні роки: теорія і практика розвитку. Київ: Літера ЛТД, 2012.

8. Лапасенко С. О., Довганюк О. В. Формування інформаційної культури дошкільника засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 77, № 3. С. 65–72.
9. Лазаренко А. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування цифрової компетентності у дітей старшого дошкільного віку: дис. ... д-ра філософії: 01 Освіта/Педагогіка, спец. 012 Дошкільна освіта. Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг, 2024. 184 с.
10. Мадзігон В. О., Кобзар О. І. Психолого-педагогічні засади розвитку пізнавальної активності дошкільників. Ужгород: Карпати, 2015.
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2031 року. МОН України. URL: <https://mon.gov.ua>
12. Поніманська Т. Г. Дошкільна педагогіка: підручник. Київ: Академвидав, 2008.
13. Семененко І. Є. Технологія педагогічного супроводу у процесі фахової підготовки іноземних студентів в умовах вищого технічного навчального закладу. *Педагогіка та психологія*. 2013. Вип. 44. С. 111–117.
14. Сухомлинська О. В. Педагогічна підтримка особистості: зміст, структура, технології. *Педагогіка і психологія*. 2002. № 2.

Дата надходження статті: 30.07.2025

Дата прийняття статті: 20.08.2025

Опубліковано: 05.11.2025